

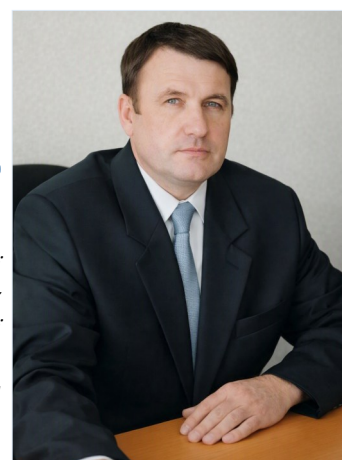
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФОРУМ ДО 100-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8206>

ЗАСЕКИНА Тетяна Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

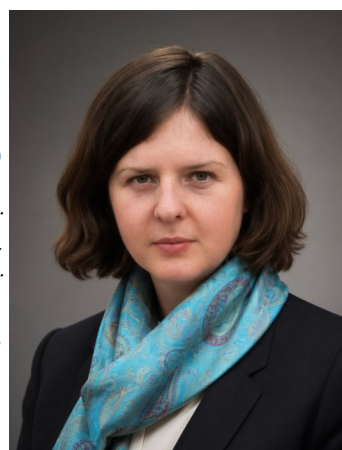
Микола Васильович ГОЛОВКО

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, академік-секретар Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

ЗУЄВИЧ Оксана Юріївна

науковий співробітник науково-організаційного відділу Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Світлана Олександрівна НАУМЕНКО

кандидат педагогічних наук, вчений секретар Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. У статті висвітлено результати проведення Всеукраїнського науково-педагогічного форуму, присвяченого 100-річчю Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, який став майданчиком для висвітлення історичного досвіду та ролі Інституту педагогіки НАПН України в розвитку педагогічної науки й освіти в Україні, результатів сучасних наукових досліджень у галузі педагогіки, дидактики, підручникотворення й освітніх інновацій, простором професійного діалогу щодо перспектив розвитку освіти України в умовах воєнного часу, післявоєнного відновлення, європейської інтеграції та глобальних освітніх викликів.

Представлено основні напрями та результати роботи науково-практичних заходів різних рівнів, їх тематику та ключові питання наукових дискусій. Наголошено на значенні Форуму у популяризації здобутків Інституту педагогіки, розвитку педагогічної науки та освітньої практики, узагальненні унікального досвіду, вшануванні знакових постатей в історії педагогіки та наукових шкіл.

Акцентовано увагу на ролі Форуму для консолідації наукової спільноти, розвитку міжнародного співробітництва, підтримки молодих дослідників і формування перспективних напрямів модернізації української освіти.

Ключові слова: Інститут педагогіки НАПН України; Всеукраїнський науково-педагогічний форум; педагогічна наука; освітні реформи; загальна середня освіта; міжнародне наукове співробітництво; підручникотворення; Нова українська школа; компетентнісний підхід.

2026 рік є знаковим для Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України (далі – Інститут), який у жовтні відзначатиме 100-річчя своєї діяльності.

Головна мета діяльності Інституту полягає у теоретичному і методичному забезпеченні функціонування й розвитку системи загальної середньої освіти в Україні (Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, 2022, с. 2). Зокрема, упродовж ста років Інститут формує теоретичні засади розвитку загальної середньої освіти, здійснює науковий супровід освітніх реформ та забезпечує розроблення сучасного навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти (Кремень та ін., 2026, с. 50; Топузов та ін., 2022, с. 1-2, 6).

З нагоди ювілею упродовж травня 2026 р. Інститут організував і провів **Всеукраїнський науково-педагогічний форум** (далі – Форум), який став майданчиком для висвітлення історичного досвіду та ролі Інституту педагогіки НАПН України в розвитку педагогічної науки й освіти в Україні та результатів сучасних наукових досліджень у галузі педагогіки, дидактики, підручникотворення й освітніх інновацій, простором професійного діалогу щодо перспектив розвитку освіти України в умовах воєнного часу, післявоєнного відновлення, європейської інтеграції та глобальних освітніх викликів.

У межах Форуму було проведено 14 масових науково-практичних заходів, серед яких 4 міжнародні конференції, 3 всеукраїнські конференції, 3 семінари-вебінари, 3 круглі столи, 1 педагогічні читання. Такі різноманітні заходи забезпечили широкий спектр тематичних дискусій і дали змогу залучити представників різних галузей педагогічної науки та освітян-практиків. Усі заходи одночасно проводилися у двох форматах: очному й онлайн, що дало змогу всім охочим долучитися до наукової дискусії.

Міжнародні конференції, проведені під час Форуму, стали платформою для діалогу між українськими та зарубіжними науковцями. Так,

VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (12-13 травня 2026 р.), яку організував відділ дидактики Інституту, об'єднала учасників з України, Республіки Польща, Латвії, Грузії, Чеської Республіки, Молдови, Румунії та Великої Британії. Її учасники обговорили актуальні проблеми сучасної дидактики, умови реалізації Концепції «Нова українська школа», особливості впровадження компетентнісного підходу, використання інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі, напрями підготовки майбутніх педагогів та обмінялися досвідом у вирішенні важливих завдань освітньої практики.

Відкриття VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (12-13 травня 2026 р.)

Під час **X Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2026: реформи в умовах непередбачуваних викликів»** (27 травня 2026 р.), організатором якої був відділ порівняльної педагогіки Інституту, вітчизняні й зарубіжні дослідники обговорили актуальні виклики та кращі практики освітньої сфери України й Європи та світу крізь призму крос-культурних порівнянь.

Центральною темою заходу стали освітні реформи в умовах глобальних викликів. У висту-

пах учасників конференції було висвітлено нові орієнтири у порівняльно-педагогічних дослідженнях, питання цифрової трансформації освіти, використання штучного інтелекту, розвитку інклюзивного освітнього середовища, інтеграційних процесів у науці й освіті та міжнародного досвіду модернізації освітніх систем. Було представлено результати досліджень щодо освітньої політики різних країн, порівняльного аналізу реформ, особливостей розвитку освіти в умовах кризових ситуацій та можливостей адаптації міжнародного досвіду до українських реалій.

Спільне фото очних учасників X Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2026: реформи в умовах непередбачуваних викликів» (27 травня 2026 р.)

Міжнародна науково-практична конференція «Україно моя вишивана: актуальні проблеми становлення і розвитку особистості в національному та євроінтеграційному вимірах», присвячена Всесвітньому дню вишиванки (21 травня 2026 р.), організатором якої виступив відділ навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту, об'єднала культурний й освітній вимір, підкресливши значення національної ідентичності у вихованні молодого покоління.

Головною тезою конференції було: вишиванка – це генетичний код, який інтегрується в сучасні виховні системи.

Під час конференції її учасники обговорили питання історії, символіки й регіональних особливостей української вишиванки, формування культурної компетентності здобувачів освіти, необхідність посилення національно-патріотичного компоненту у змісті підготовки майбутніх педагогів, роль концепту «вишиванка» у системі української лінгвокультурології.

Спільне фото очних учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Україно моя вишивана: актуальні проблеми становлення і розвитку особистості в національному та євроінтеграційному вимірах» (21 травня 2026 р.)

На **Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення України у контексті столітнього досвіду і сучасних викликів»** (28 травня 2026 р.) науковці й освітяни з України та зарубіжжя, зокрема з Республіки Польща, Чеської Республіки та Республіки Молдова, обговорили результати наукових досліджень у галузі підручникотворення й освітніх інновацій та популяризували досвід наукових колективів у створенні навчальної книжки. Зокрема, учасники конференції висвітлювали підходи до відбору та конструювання змісту шкільних підручників, переосмислення ролі підручника в цифрову епоху, проблеми створення шкільних підручників, шляхи удосконалення підручників у сучасних умовах, особливості створення шкільних

Відкриття Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення України у контексті столітнього досвіду і сучасних викликів» (28 травня 2026 р.)

підручників й цифрових додатків для НУШ та університетських підручників, особливості відбору візуального супроводу для новітніх підручників, вимоги до підручника в обставинах війни, місце і роль підручників у патріотичному вихованні учнів, психологічні аспекти створення сучасного підручника тощо.

Міжнародні заходи Форуму не лише презентували український досвід, а й забезпечили можливість обговорення актуальних проблем освіти у глобальному вимірі, інтеграції України у європейський та світовий науковий і освітній простір.

Варто також відзначити всеукраїнські науково-практичні заходи, які відбулися в рамках Форуму. Серед них особливе місце займає *Всеукраїнська науково-практична конференція «Діяльність Інституту педагогіки НАПН України у підготовці науково-педагогічних кадрів для освіти України: творення історичної пам'яті (1991 - 2026)»* (15 травня 2026 р.), організатором якої виступив відділ історії та філософії освіти Інституту.

У виступах учасників конференції було висвітлено роль Інституту педагогіки НАПН України у підготовці науково-педагогічних кадрів та формуванні унікальних наукових шкіл академіків НАПН України О. Топузова, О. Савченко, М. Бурди, О. Локшиної, членів-кореспондентів НАПН України О. Пометун, О. Біляєва, Н. Волошиної, д.пед.н., проф. Л. Калініної.

Конференція підтвердила, що вшанування знакових історичних постатей, наукових й освітніх інституцій формує емоційне забарвлене відчуття приналежності до минулого своєї країни, засвідчує інтелектуальну й творчу спроможність українців до досягнень світового рівня та формує націо-

нальну гордість і патріотизм. Саме цей кадровий ресурс є ключовим рушієм трансформації освіти в умовах війни.

Під час *Всеукраїнської науково-практичної конференції «XIII Волошинські читання: шкільна літературна освіта: традиції і новаторство»* (19 травня 2026 р.), яку організував відділ навчання української мови та літератури Інституту, акцентовано на ролі й значенні науково-методичного доробку доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України Ніли Йосипівни Волошиної для сучасної шкільної літературної освіти. Учасники конференції обговорили питання щодо принципів добору змісту шкільної літературної освіти, ефективної організації навчальної діяльності учнів на уроках літератури в реаліях Нової української школи, важливості формування національної свідомості, гуманістичного світогляду школярів засобами художньої літератури, розкрили окремі питання професійної підготовки вчителя-словесника в інноваційних вимірах тощо.

Виступ організатора Всеукраїнської науково-практичної конференції «XIII Волошинські читання: шкільна літературна освіта: традиції і новаторство» (19 травня 2026 р.) доктора педагогічних наук, головного наукового співробітника відділу навчання української мови та літератури Т.О. Яценко

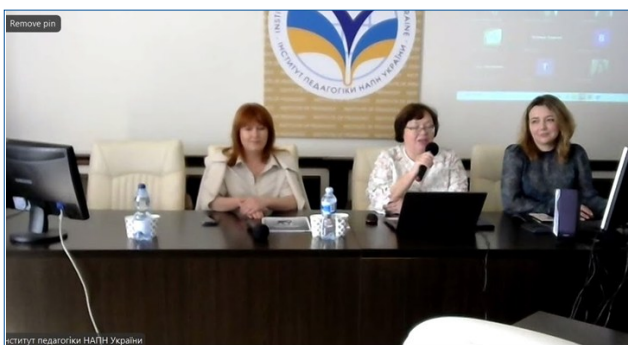
Урочисте відкриття Всеукраїнської науково-практичної конференції «Діяльність Інституту педагогіки НАПН України у підготовці науково-педагогічних кадрів для освіти України: творення історичної пам'яті (1991-2026)» (15 травня 2026 р.)

Тематика *Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Освітні й наукові виміри географії та туризму»* (30 квітня 2026 р.) охопила актуальні питання географічної освіти, краєзнавства та туризму. Ключовими напрямками роботи конференції були: модернізація структури, змісту і методики географічної освіти на засадах упровадження компетентнісного, діяльнісного та індивідуального підходів до навчання, принципів сталого розвитку; природнича та суспільна географія: теоретичні та прикладні аспекти; формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців із туризму; краєзнавчий підхід до навчання у вищій, загальній середній та позашкільній освіті.

На *V Всеукраїнських педагогічних читаннях «Контексти творчості Олександри Яківни Савченко. Міжпредметна взаємодія у реалізації завдань початкової освіти»* (7 травня 2026 р.), організатором яких був відділ початкової освіти імені О.Я.Савченко Інституту, обговорено актуальні виклики сучасної початкової школи крізь призму педагогічної спадщини видатної вченої, академіка, фундаторки сучасної української дидактики початкової школи Олександри Яківни Савченко.

Цьогорічні читання були присвячені актуальній темі: «Міжпредметна взаємодія у реалізації завдань початкової освіти». У центрі дискусій – цілісний погляд на дитину як активного суб'єкта пізнання. Учасники читань обговорили напрями розвитку ідеї міжпредметності в системі початкової освіти; дидактичні стратегії подолання фрагментарності знань; компетентнісний потенціал міжпредметних завдань; удосконалення змісту; професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи в інтегрованому освітньому середовищі.

Під час читань особливий інтерес учасників викликали доповіді представниць наукової школи Олександри Яківни Савченко – Н.М. Бібік, Л.Л. Хоружої, О.І. Локшиної, Я.П. Кодлюк, Т.І. Мієр, у виступах яких яскраво простежувалася інтелектуальна спадкоємність ідей гуманізації освіти О.Я.Савченко: системний підхід до міжпредметної взаємодії та фокус на розвитку пізнавальної самостійності учнів.

V Всеукраїнські педагогічні читання «Контексти творчості Олександри Яківни Савченко. Міжпредметна взаємодія у реалізації завдань початкової освіти» (07 травня 2026 р.)

На *Всеукраїнському вебінарі «Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження в освітній процес закладів дошкільної освіти»* (18 травня 2026 р.) його учасники обговорили концептуальні засади й практичні механізми впровадження Державного стандарту дошкільної освіти в закладах дошкільної освіти та визначили ефективні управлінські й педагогічні

рішення щодо забезпечення якості освітнього процесу. Державний стандарт дошкільної освіти – це не лише нормативний документ, а й спільне бачення сучасного, безпечного, інклюзивного та якісного освітнього простору, у якому дитина є найвищою цінністю. Саме тому кожен виступ учасника вебінару не лише розкривав окремий аспект Державного стандарту, а й допомагав побачити його як цілісну систему орієнтирів для розвитку дитини, професійного зростання педагога та модернізації закладу дошкільної освіти.

Під час *Всеукраїнського семінару/вебінару «Динаміка мовної норми в науково-освітньому дискурсі початку XXI століття»* (28 травня 2026 р.), організаторами якого були Інститут педагогіки НАПН України (відділ навчання української мови та літератури) та Інститут української мови НАН України, обговорено питання динаміки мовної норми в сучасному освітньому просторі, мовностилістичні особливості підручників нового покоління, культуру мовлення, а також виклики, пов'язані із цифровізацією освіти та використанням штучного інтелекту.

Мета вебінару *«За методикою міжнародних досліджень: PISA – ідеальна база для формування ключових компетентностей учнівства»* (20 травня 2026 р.), яку організував відділ моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту, полягала у популяризації міжнародних моніторингових досліджень, зокрема дослідження PISA, поширенні практик evidence-based підходів (доказова педагогіка) в освіті та професійному розвитку педагогічної спільноти. Під час вебінару було розглянуто актуальні питання використання підходів міжнародного дослідження PISA у формуванні ключових компетентностей учнівства відповідно до сучасних освітніх трансформацій та компетентнісної парадигми навчання.

Вебінар «За методикою міжнародних досліджень: PISA – ідеальна база для формування ключових компетентностей учнівства» (20 травня 2026 р.)

Під час *Всеукраїнського круглого столу «Технології: сучасність і майбутнє»* (12 травня

2026 р.), організаторами якого виступили Інститут педагогіки НАПН України (відділ технологічної освіти), Інститут модернізації змісту освіти МОН України, Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка, обговорено проблеми активізації співпраці науковців та освітян, які здійснюють підготовку фахівців технологічної освіти, підтримку інтелектуальних традицій і поширення досвіду наукових досліджень, залучення студентської молоді до розвитку технологій у критично важливих суспільних галузях.

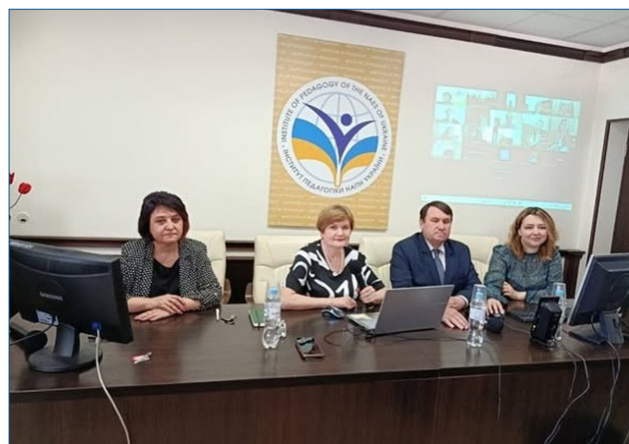
На **Всеукраїнському круглому столі «Методична спадщина Валерія Редька у контексті розвитку іншомовної освіти»** (14 травня 2026 р.), який організував відділ навчання іноземних мов Інституту, було представлено науково-методичну спадщину видатного українського науковця Валерія Григоровича Редька та її значення для сучасного розвитку іншомовної освіти.

Учасники заходу вшанували пам'ять видатного науковця, педагога й методиста, доктора педагогічних наук, професора Валерія Григоровича Редька, чії ідеї й досі надихають покоління вчителів і науковців, та обговорювали актуальні питання методики викладання іноземних мов в умовах реформування української освіти.

Круглий стіл «Наукова школа О.М. Біляєва: продовження традицій у новій освітній реальності в контексті столітньої історії Інституту педагогіки НАПН України», який організував відділ навчання української мови та літератури Інституту, був присвячений вшануванню пам'яті видатного лінгводидакта Олександра Михайловича Біляєва, чие наукове слово й сьогодні залишається важливим орієнтиром для розвитку сучасної мовної освіти.

Захід об'єднав науковців, викладачів, учителів-словесників, аспірантів, магістрантів, студентів, яким близькі ідеї української лінгводидактики й проблеми сучасної мовної освіти. Під час круглого столу презентовано наукову спадщину Олександра Михайловича Біляєва у розвитку методики навчання української мови, акцентовано увагу на його методичних концепціях у контексті сучасних освітніх викликів, розвитку компетентнісного навчання й формування компетентного мовця.

У виступах учасників круглого столу наголошено, що педагогічна й наукова спадщина О.М. Біляєва є не лише важливою сторінкою історії української методики, а й живим джерелом ідей для сучасного освітнього простору.

Круглий стіл «Наукова школа О.М. Біляєва: продовження традицій у новій освітній реальності в контексті столітньої історії Інституту педагогіки НАПН України» (07 травня 2026 р.)

Круглий стіл засвідчив глибоку повагу до постаті вченого та незмінну цінність його праці для української науки та освіти.

Науково-практичні заходи в рамках Форуму стимулювали активну взаємодію між науковцями та педагогами-практиками, що сприяє поширенню інноваційного педагогічного досвіду та впровадженню результатів наукових досліджень у практику роботи закладів освіти. Педагогічні читання і круглі столи, присвячені науковій спадщині Олександри Яківни Савченко, Олександра Михайловича Біляєва та Валерія Григоровича Редька, стали прикладом осмислення внеску видатних науковців, учених Інституту педагогіки НАПН України у розвиток педагогічної науки та освітньої практики в Україні.

Всеукраїнський науково-педагогічний форум, присвячений 100-річчю Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, став знаковою подією для освітянської та наукової спільноти. Він відобразив багатогранність сучасних наукових досліджень Інституту та його учених: сучасної дидактики, порівняльної педагогіки, історії педагогіки, дошкільної освіти, підручникотворення, мовної, географічної тощо освіти. Його результати засвідчили високий потенціал української педагогічної науки та Інституту педагогіки як провідної установи в державі, що формує стратегічні напрями розвитку освітньої сфери, здійснює науковий та методичний супровід загальної середньої освіти та її трансформацій, та важливість міжнародного партнерства й необхідність консолідації зусиль українських науковців і освітян, міжнародних дослідників для подальшого розвитку освіти.

Всеукраїнський науково-педагогічний форум сприяв популяризації результатів наукових досліджень Інституту педагогіки НАПН України та інших наукових установ Національної академії педагогічних наук України, що є важливою умовою впровадження наукових розробок у практику роботи закладів освіти, забезпечення стійкості освітньої системи в умовах воєнного часу та її розбудови у повоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України. (2022). *Статут Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України* (нова редакція) (затверджено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України від 16 листопада 2022 року, постанова № 1-2/13-226). <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2025/06/Statut-2022r.pdf>

Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоева, С.О., Ляшенко, О.І., Панок, В.Г., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., Регейло, І.Ю., Аніщенко, О.В., Антощук, С.В., Базиль, Л.О., Березівська, Л.Д., Богдан, О.Л., Бойко, А.Е., Вашуленко, О.П., Вітренко, Ю.М., Вовк, М.П., Волотовська, Т.П. ... Ярмола, Н.А. (2026). *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 35-річчя Незалежності України)*: монографія (В.Г. Кремень, ред.). Національна академія педагогічних наук України. Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.37472/NAES-2026-ua>

Топузов, О.М., Засекіна, Т.М., Головка, М.В., & Калініна, Л.М. (2022). Освітньо-науковий фронт: діяльність Інституту педагогіки НАПН України в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4145>

ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL FORUM DEDICATED TO THE 100TH ANNIVERSARY OF THE INSTITUTE OF PEDAGOGY OF THE NAES OF UKRAINE

Tetiana Zasiakina

DSc in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Director, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Mykola Holovko

DSc in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Academician Secretary of the Division of General Secondary Education and Education Systems Digitalisation, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oksana Zuievych

Research Fellow of the Scientific and Organizational Department, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Svitlana Naumenko

PhD in Pedagogy, Senior Researcher, Scientific Secretary of the Division of General Secondary Education and Education Systems Digitalisation, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article highlights the results of the All-Ukrainian Scientific and Pedagogical Forum dedicated to the 100th anniversary of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, which was held during May 2026. The Forum served as a platform for highlighting the historical experience and role of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine in the development of pedagogical science and education in Ukraine and the results of modern scientific research in the field of pedagogy, didactics, textbook creation and educational innovations. Furthermore, it provided a space for professional dialogue on the prospects for Ukrainian educational development amidst wartime conditions, post-war recovery, European integration, and global educational challenges.

The article presents the main directions and results of scientific and practical events of various levels, their topics and key issues of scientific discussions. The authors emphasize the importance of the Forum in popularizing the achievements of the Institute of Pedagogy, the development of pedagogical science and educational practice, the generalisation of unique experience, and the honouring of significant figures in the history of pedagogy and scientific schools.

Attention is drawn to the importance of the Forum in consolidating the scientific community, fostering international cooperation, supporting early-career researchers, and shaping promising directions for the modernisation of Ukrainian education.

Keywords: Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine; All-Ukrainian Scientific and Pedagogical Forum; pedagogical science; educational reforms; general secondary education; international scientific cooperation; textbook creation; New Ukrainian School; competency-based approach.

Отримано: 8 вересня 2026 р.

Прийнято: 21 вересня 2026 р.

Опубліковано: 5 жовтня 2026 р.